

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу, групи 411,
заочної форми навчання,
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Медінцев Дмитрій Іванович _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Грешко Роман Ігорович _____

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № ____ від __ травня 2024 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

АНОТАЦІЯ

Медінцев Д.І. Депозитні операції банків в сучасних умовах. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

В кваліфікаційній роботі досліджені теоретичні та практичні аспекти здійснення депозитних операцій банківськими установами в сучасних умовах. Розглянута економічна сутність, значення депозитних операцій банків, організація депозитної політики банківських установ. Проведено аналіз діяльності АТ КБ «Приватбанк» та його депозитних операцій, досліджено проблеми роботи банків по залученню депозитів в сучасних умовах та запропоновано шляхи вдосконалення депозитної політики АТ КБ «Приватбанк».

Ключові слова: фінанси, банк, депозит, депозитні операції, депозитна політика.

ABSTRACT

Medintsev D.I. Deposit operations of banks in modern conditions. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

In the qualification work, the theoretical and practical aspects of the implementation of deposit operations by banking institutions in modern conditions are investigated. The economic essence, the importance of deposit operations of banks, the organization of the deposit policy of banking institutions are considered. An analysis of the activities «Privatbank» and its deposit operations was carried out, the problems of banks' work in attracting deposits in modern conditions were investigated, and ways of improving the deposit policy «Privatbank» were proposed.

Keywords: finance, bank, deposit, deposit operations, deposit policy.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ Д.І. Медінцев

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	7
1.1. Економічна сутність та значення депозитних операцій банків	7
1.2. Організація депозитної політики банківських установ	12
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».	18
2.1. Характеристика діяльності АТ КБ «Приватбанк»	18
2.2. Аналіз депозитних операцій АТ КБ «Приватбанк».....	24
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	31
3.1. Проблеми роботи банків по залученню депозитів в сучасних умовах.....	31
3.2. Шляхи вдосконалення депозитної політики АТ КБ «Приватбанк»	35
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ.....	50

ВСТУП

Актуальність. Дослідження депозитних операцій банків в сучасних умовах України є надзвичайно важливим, оскільки вони відіграють ключову роль у формуванні ресурсної бази банків та забезпеченні стабільності банківської системи. В умовах економічної волатильності, спричиненої війною, депозитні операції залишаються основним джерелом ліквідності для банків та допомагають їм продовжувати кредитування реального сектору економіки.

Крім того, привабливі депозитні продукти стимулюють заощадження населення та підвищують довіру до банківської системи, що є особливо важливим в умовах невизначеності. Розуміння особливостей депозитних операцій та їх ролі в сучасних умовах дозволить банкам ефективніше управляти своїми ресурсами та адаптуватися до мінливого економічного середовища.

Таким чином, вивчення депозитних операцій банків є необхідним для забезпечення стабільності та розвитку банківської системи України в умовах сучасних викликів.

Більшість авторів, серед яких Горбатюк О., Звірко А. О., Коваленко Д. І., Ковальчук С. С., Кушнір Ю. О., Матвійчук Н. М., Мельничук Н. Ю., Нікольчук Ю. М., Подплетній В., Столярчук О., Теслюк С. А., Фостяк В., Фрадинський О. А., зосередили свою увагу на сутності, ролі та особливостях формування депозитної політики в банках України, зокрема в контексті формування ресурсної бази та управління фінансовими коштами.

Заславська О. І., Антонюк О. В. та Квасницька Р. С. проаналізували ефективність і результати реалізації депозитної політики в конкретних банках, таких як АТ КБ "ПриватБанк", та в банках загалом. Зверук Л., Стахурська А. А., Приступа Л. А. досліджували інноваційні підходи та концептуальні засади сучасної депозитної політики вітчизняних банківських установ, а також організаційно-економічне забезпечення депозитної політики банків в Україні.

Качула С. В. та Лисяк Л. В. вивчали кредитну та депозитну поведінку домогосподарств в Україні як складову забезпечення їх фінансової стійкості.

Мета роботи полягає у визначенні напрямів вдосконалення депозитних операцій банківських установ на основі вивчення теоретичних та практичних особливостей банківської діяльності та поточного стану справ у цій сфері.

Відповідно, завданнями в межах дослідження є:

- визначити економічну сутність та значення депозитних операцій банків;
- розглянути організацію депозитної політики банківських установ;
- надати характеристику діяльності АТ КБ «Приватбанк»;
- проаналізувати депозитні операції АТ КБ «Приватбанк»;
- дослідити проблеми роботи банків по залученню депозитів в сучасних умовах;
- запропонувати шляхи вдосконалення депозитної політики АТ КБ «Приватбанк».

Об'єктом дослідження є депозитні операції банку.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти здійснення депозитних операцій банку.

Інформаційну базу дослідження становлять різноманітні джерела, серед яких статистичні звіти та дані Національного банку України, фінансова звітність вітчизняних банків, а також наукові праці українських і зарубіжних учених у сфері депозитної політики та управління депозитним портфелем банку, аналітичні матеріали та інформаційні ресурси.

В якості методів дослідження застосовані вертикальний та горизонтальний аналіз, прямий математичний розрахунок, балансовий метод тощо.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 49 сторінок друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 44

сторінках. Робота містить 6 таблиць та 13 рисунки, список використаних джерел включає 42 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

1.1. Економічна сутність та значення депозитних операцій банків

Депозитні операції є невід'ємною частиною банківської діяльності та відіграють ключову роль у формуванні ресурсної бази банків. Вони являють собою процес залучення тимчасово вільних коштів від фізичних та юридичних осіб на певних умовах, що передбачають повернення цих коштів та виплату відсотків за їх користування.

Одним із важливих аспектів депозитних операцій є те, що депозитні вклади відносяться до грошей і входять до складу грошових агрегатів [8, с.78]. Це означає, що депозитні кошти є частиною грошової маси в економіці та впливають на загальний рівень ліквідності та платоспроможності банківської системи. Включення депозитів до грошових агрегатів дозволяє центральному банку регулювати грошово-кредитну політику та здійснювати контроль над грошовою масою в обігу.

Депозитні операції трактуються як операції банків із залучення грошових коштів фізичних і юридичних осіб у вклади / депозити на певний термін або до запитання [17, с.143]. Ця інтерпретація підкреслює суть депозитних операцій як механізму акумулювання тимчасово вільних коштів економічних суб'єктів та перетворення їх у кредитні ресурси банку. Завдяки цьому банки можуть ефективно виконувати свою роль фінансових посередників, спрямовуючи залучені кошти на кредитування реального сектору економіки та інвестування в різноманітні фінансові інструменти.

Депозитні операції банків відрізняються від операцій з надання кредитів тим, що при залученні депозитів банк виступає в ролі позичальника, а вкладник – в ролі кредитора. У випадку кредитування ж банк є кредитором, а клієнт – боржником. Крім того, депозитні операції характеризуються меншим

рівнем ризику для банку порівняно з кредитними операціями, оскільки відсутня імовірність втрати такого майна протилежною стороною.

Відмінність депозитних операцій від емісії та продажу облігацій банку полягає в тому, що останні є борговими цінними паперами, які банк випускає з метою залучення довгострокових ресурсів. При цьому облігації мають фіксований термін погашення та передбачають виплату відсотків за встановленою ставкою. Депозитні ж операції можуть мати різні терміни залучення коштів (від до запитання до довгострокових) та передбачають більш гнучкі умови щодо відсоткових ставок.

Депозитні операції також відрізняються від отримання фінансових ресурсів від інших банків тим, що при міжбанківському кредитуванні банки виступають один для одного як контрагенти та надають один одному короткострокові кредити для підтримки ліквідності та виконання поточних зобов'язань. У випадку депозитних операцій залучення коштів відбувається від широкого кола клієнтів – фізичних та юридичних осіб, які не є професійними учасниками фінансового ринку.

Депозитні операції банків характеризуються низкою ознак, які відрізняють їх від інших видів банківських операцій. Однією з ключових ознак є договірний характер відносин між банком та вкладником. Залучення коштів відбувається на підставі депозитного договору, який визначає права та обов'язки сторін, умови розміщення коштів, відсоткові ставки та інші істотні умови. Договірна основа забезпечує правову захищеність як банку, так і вкладника, та регулює їхні взаємовідносини (Рис. 1.1).

Платність депозитних операцій означає, що банки залучають кошти від вкладників на платній основі, тобто виплачують клієнтам відсотки за користування їхніми коштами. Розмір відсоткової ставки залежить від суми вкладу, терміну розміщення коштів, типу депозитного продукту та ринкових умов. Платність депозитів є стимулом для вкладників розміщувати свої кошти в банку та одночасно являє собою витрати банку на залучення ресурсів.

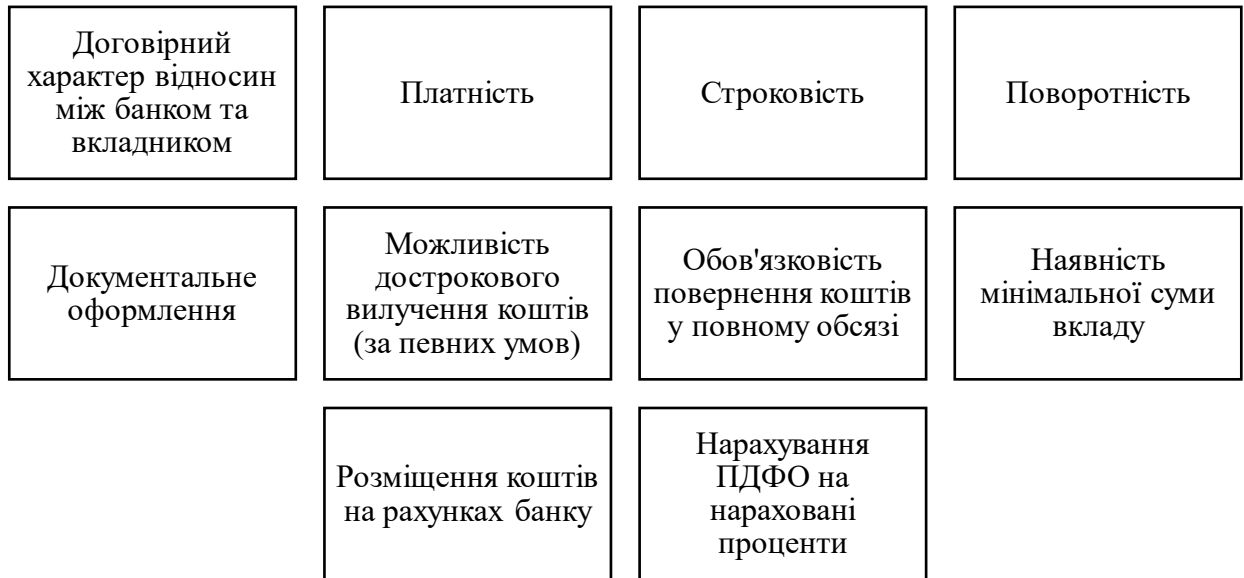

Рис. 1.1 Ознаки депозитних операцій банків

Джерело: складено автором на основі [26, с.186; 29, с.85; 39, с.286]

Строковість депозитних операцій передбачає, що кошти залучаються на певний визначений термін. Вкладники можуть розміщувати свої кошти на депозитах з різними строками – від кількох днів до кількох років. Строковість дозволяє банкам планувати свою діяльність та ефективно управляти ліквідністю, а вкладникам – отримувати вищі відсоткові ставки за довгостроковими вкладками.

Поворотність депозитів означає, що залучені кошти підлягають обов'язковому поверненню вкладникам після закінчення терміну депозитного договору або на вимогу вкладника (у випадку депозитів до запитання). Банк зобов'язаний повернути вкладнику суму вкладу та нараховані відсотки в повному обсязі відповідно до умов договору.

Документальне оформлення депозитних операцій є обов'язковою умовою. Залучення коштів на депозит супроводжується оформленням депозитного договору, який містить усі істотні умови вкладу. Крім того, банк відкриває вкладнику депозитний рахунок, на якому обліковуються залучені

кошти та проводяться розрахункові операції. Документальне оформлення забезпечує прозорість та підзвітність депозитних операцій.

За певних умов, передбачених депозитним договором, вкладники можуть мати можливість дострокового вилучення коштів з депозиту. Це надає їм певну гнучкість у розпорядженні своїми коштами, але, як правило, супроводжується застосуванням штрафних санкцій або зниженням відсоткової ставки. Можливість дострокового вилучення коштів залежить від типу депозитного продукту та політики банку [15, с.81].

Для відкриття депозиту банки можуть встановлювати мінімальну суму вкладу. Розмір мінімальної суми залежить від типу депозитного продукту та політики банку. Це дозволяє банкам оптимізувати свої операційні витрати та забезпечити ефективність депозитних операцій.

У поточних умовах ще однією особливістю є застосування ПДФО. Банк, як податковий агент, зобов'язаний утримувати та перераховувати цей податок до бюджету.

Депозитні операції відіграють ключову роль у функціонуванні банківської системи, оскільки вони дозволяють цим кредитним організаціям надавати своїм клієнтам широкий спектр депозитних послуг, що включають відкриття та обслуговування депозитних рахунків, як строкових, так і до запитання, а також нарахування відсотків на залишки коштів на цих рахунках. Завдяки цьому банки можуть задовольнити потреби клієнтів у надійному та зручному збереженні їхніх грошових коштів (рис. 1.2).

Залучення депозитних ресурсів є важливим аспектом формування ресурсної бази банку. Кошти, розміщені клієнтами на депозитних рахунках, становлять значну частину пасивів банку і слугують джерелом для проведення активних операцій, таких як кредитування та інвестування. Ефективне управління депозитним портфелем дозволяє банку підтримувати оптимальну структуру ресурсів та забезпечувати стабільність своєї діяльності.

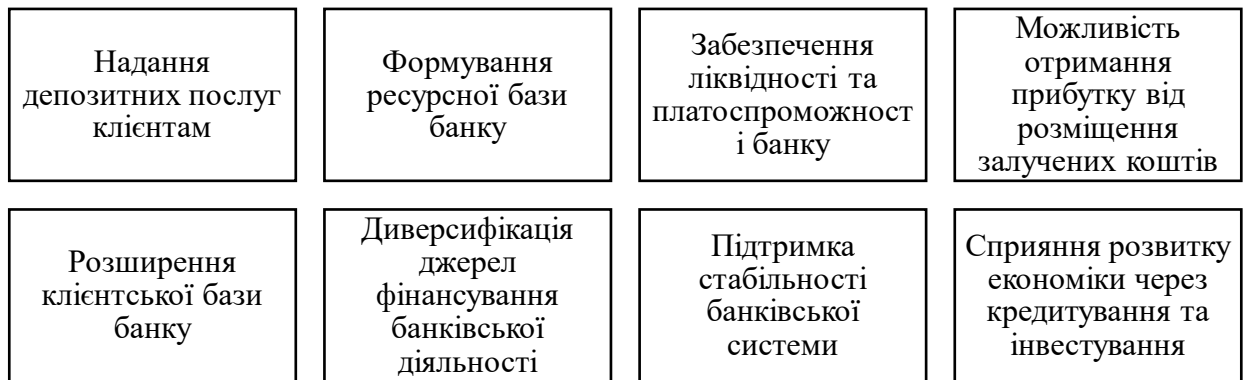

Рис. 1.2 Значення депозитних операцій банків

Джерело: складено автором на основі [41, с.17; 19, с.164; 41, с.100; 3, с.168; 5, с.384]

Депозитні операції також відіграють важливу роль у забезпеченні ліквідності та платоспроможності банку. Наявність достатнього обсягу коштів, отриманих від депозитних вкладів, дозволяє банку своєчасно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та іншими контрагентами.

Крім того, депозитні операції надають банкам можливість отримувати прибуток шляхом розміщення залучених коштів у різноманітні активи. Банки можуть використовувати депозитні ресурси для надання кредитів, здійснення інвестицій у цінні папери та інші фінансові інструменти. Різниця між відсотковими ставками за депозитами та доходами від активних операцій формує процентну маржу банку, яка є одним із основних джерел його прибутку.

Депозитні операції є ефективним інструментом розширення клієнтської бази банку. Пропонуючи привабливі умови розміщення коштів на депозитних рахунках банки можуть залучати нових клієнтів та утримувати існуючих.

Також цей інструмент сприяє диверсифікації джерел фінансування банківської діяльності. Окрім депозитів фізичних осіб банки можуть залучати кошти юридичних осіб, інституційних інвесторів та інших фінансових

установ. Така диверсифікація дозволяє банкам зменшити залежність від окремих груп вкладників та підвищити стійкість до ринкових коливань.

Депозитні операції відіграють важливу роль у підтримці стабільності банківської системи [30, с.203]. Крім того, депозитні операції опосередковано сприяють розвитку економіки через кредитування та інвестування.

Таким чином, депозитні операції банків – це операції із залучення тимчасово вільних коштів фізичних та юридичних осіб на певних умовах, що передбачають повернення цих коштів та виплату відсотків за їх користування. Ознаки депозитних операцій включають договірний характер відносин, платність, строковість, поворотність, документальне оформлення, можливість дострокового вилучення коштів, обов'язковість повернення коштів у повному обсязі, наявність мінімальної суми вкладу, розміщення коштів на рахунках банку та нарахування ПДФО на нараховані фізичним особам проценти. Депозитні операції відіграють ключову роль у формуванні ресурсної бази банків, забезпеченні ліквідності та платоспроможності, отриманні прибутку, розширенні клієнтської бази, диверсифікації джерел фінансування, підтримці стабільності банківської системи та сприянні розвитку економіки через кредитування та інвестування.

1.2. Організація депозитної політики банківських установ

Організація депозитної політики банківських установ є важливою складовою ефективного функціонування банківської системи. Депозитна політика банку – це комплекс заходів, спрямованих на формування та управління депозитним портфелем банку з метою забезпечення його стабільності, ліквідності та прибутковості.

На депозитну політику банку впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. До перших належать політико-економічна ситуація в країні, вимоги НБУ та інші макроекономічні чинники. Політична стабільність, економічне

зростання та сприятливе регуляторне середовище позитивно впливають на депозитну політику банку, стимулюючи приплив вкладів. Водночас, економічна нестабільність, інфляція та жорсткі вимоги НБУ можуть обмежувати можливості банку щодо залучення депозитів (Рис.1.3).

Внутрішні фактори, що визначають депозитну політику банку, включають фінансовий стан банку, клієнтську базу, рівень менеджменту та маркетингову стратегію. Фінансова стійкість банку, достатній рівень капіталізації та ліквідності є запорукою довіри вкладників. Широка та лояльна клієнтська база дозволяє організації залучати стабільний обсяг депозитів. Ефективний менеджмент забезпечує оптимальне управління цим портфелем, балансує між залученням коштів та їх розміщенням в активні операції. Маркетингова стратегія, зокрема, реклама та промоакції, сприяють залученню нових клієнтів та утриманню існуючих вкладників.

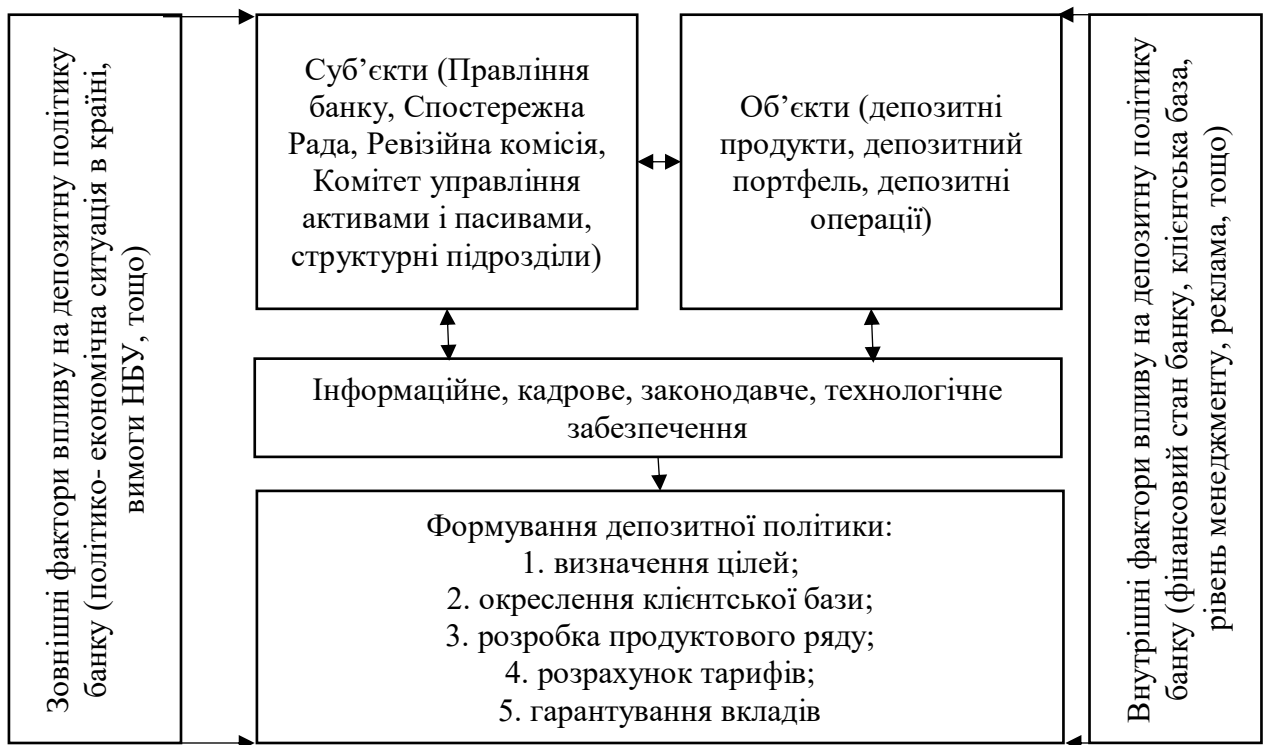

Рис. 1.3 Механізм організації депозитної політики банківських установ

Джерело: складено автором на основі [36, с.246; 2, с.282; 32, с.89]

Суб'єктами депозитної політики банку є Правління банку, Спостережна Рада, Ревізійна комісія, Комітет управління активами і пасивами (КУАП) та структурні підрозділи. Правління банку відповідає за розробку та реалізацію депозитної політики, враховуючи стратегічні цілі банку. Спостережна Рада реалізує нагляд за діяльністю Правління та затверджує депозитну політику. Ревізійна комісія контролює дотримання банком нормативних вимог та внутрішніх процедур. КУАП здійснює оперативне управління депозитним портфелем, аналізуючи його структуру та ризики. Структурні підрозділи, такі як департамент роздрібного бізнесу та казначейство, безпосередньо взаємодіють з клієнтами та реалізують депозитні операції [38, с.141].

Об'єктами депозитної політики банку є депозитні продукти, депозитний портфель та депозитні операції. Депозитні продукти – це різноманітні види вкладів, які банк пропонує клієнтам, враховуючи їх потреби та преференції. Депозитний портфель представляє собою сукупність залучених банком депозитів, структурованих за строками, валютами та типами клієнтів. Ефективне управління депозитним портфелем передбачає оптимізацію його структури, мінімізацію ризиків та забезпечення достатньої ліквідності. Депозитні операції включають відкриття та обслуговування депозитних рахунків, нарахування та виплату відсотків, а також інші супутні послуги.

Ефективна організація депозитної політики банківських установ вимагає належного забезпечення, яке включає інформаційний, кадровий, законодавчий та технологічний аспекти. Інформаційне забезпечення передбачає наявність актуальних та достовірних даних про ринкові тенденції, поведінку вкладників та конкурентне середовище [27, с.286]. Банк повинен володіти даними про потреби та преференції клієнтів, аналізувати динаміку депозитного ринку та відстежувати дії конкурентів. Кадрове забезпечення відіграє ключову роль у реалізації депозитної політики, оскільки професійні та компетентні співробітники здатні якісно залучати вклади, обслуговувати клієнтів та управляти депозитним портфелем. Банк повинен інвестувати в навчання та розвиток персоналу, забезпечувати належну мотивацію та створювати умови

для професійного зростання. Законодавче забезпечення депозитної політики базується на дотриманні банком вимог чинного законодавства, нормативних актів НБУ та міжнародних стандартів. Банк повинен своєчасно адаптуватися до змін у регуляторному середовищі, забезпечувати прозорість та достовірність інформації, дотримуватися принципів захисту прав споживачів. Технологічне забезпечення відіграє важливу роль у автоматизації депозитних операцій, оптимізації бізнес-процесів та підвищенні якості обслуговування клієнтів.

Формування депозитної політики банку є структурованим процесом, який включає визначення цілей, окреслення клієнтської бази, розробку продуктового ряду, розрахунок тарифів та гарантування вкладів. Перший етап базується на стратегічних орієнтирах банку, враховуючи необхідність забезпечення ліквідності, прибутковості та управління ризиками. Банк повинен чітко сформулювати свої цілі, враховуючи ринкову кон'юнктуру та власні можливості. Окреслення клієнтської бази передбачає сегментацію вкладників за різними критеріями, такими як тип клієнта (фізичні особи, юридичні особи), розмір вкладу, строк розміщення коштів тощо [9, с.240]. Банк повинен розуміти потреби та преференції кожного сегмента, розробляти персоналізовані пропозиції та будувати довгострокові відносини з клієнтами.

Важливим аспектом є залучення коштів від вкладників. Основним є, звичайно, ціновий, тобто встановлення певної ставки. Проте вагому роль відіграють і нецінові (рис. 1.4).

Одним із ключових є реклама, яка дозволяє банку ефективно комунікувати з потенційними вкладниками, інформувати їх про переваги депозитних продуктів та формувати позитивний імідж установи. Реклама має бути таргетованою, враховувати специфіку цільової аудиторії та транслювати унікальну ціннісну пропозицію банку.

Надання додаткових безкоштовних послуг є ефективним способом підвищення лояльності клієнтів та стимулювання розміщення депозитів. Також банк повинен стратегічно розміщувати свої відділення у місцях з

високою концентрацією потенційних клієнтів, таких як торгові центри, бізнес-центри, транспортні вузли тощо.

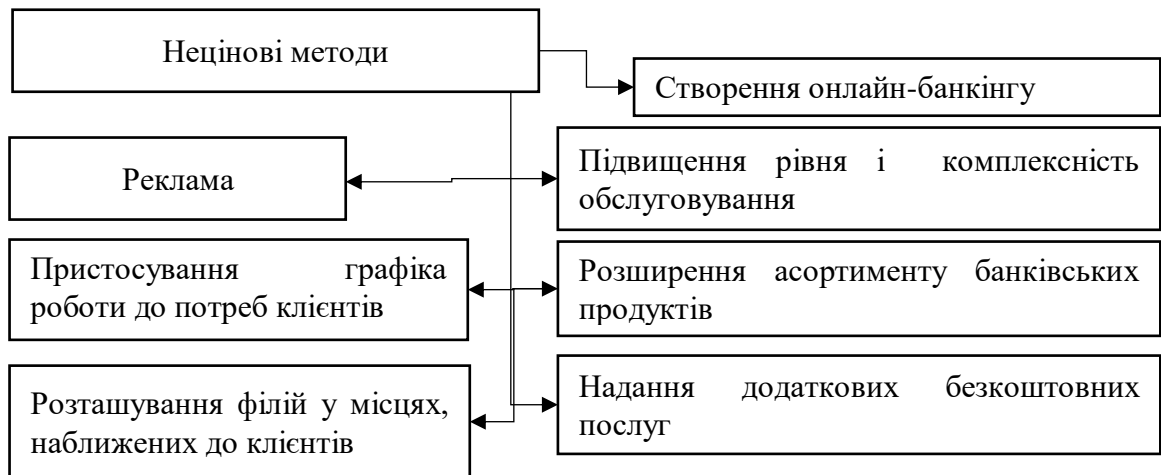

Рис. 1.4 Нецінові методи залучення депозитів у банк

Джерело: складено автором на основі [7, с.137]

Пристосування графіка роботи до потреб клієнтів є важливим аспектом клієнтоорієнтованості банку. Створення онлайн-банкінгу є важливим кроком у діджиталізації банківських послуг та залученні технологічно орієнтованих клієнтів.

Підсумовуючи, зазначимо, що в процесі вивчення теоретичних основ депозитних операцій банківських установ сформульовано такі висновки:

- розкрито економічну сутність та значення депозитних операцій банків. Депозитні операції банків полягають у залученні тимчасово вільних коштів від фізичних та юридичних осіб на певних умовах, що передбачають повернення цих коштів та виплату відсотків за їх користування. До ознак депозитних операцій належать договірний характер відносин, платність, строковість, поворотність, документальне оформлення, можливість дострокового вилучення коштів, обов'язковість повернення коштів у повному обсязі, наявність мінімальної суми вкладу, розміщення коштів на рахунках банку та нарахування ПДФО на нараховані проценти. Значення депозитних операцій полягає у формуванні ресурсної бази банків, забезпеченні ліквідності та платоспроможності, отриманні прибутку, розширенні клієнтської бази,

диверсифікації джерел фінансування, підтримці стабільності банківської системи та сприянні розвитку економіки через кредитування та інвестування;

- організація депозитної політики банківських установ є комплексним процесом, який враховує вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, визначає роль суб'єктів та об'єктів депозитної діяльності. Ефективна депозитна політика базується на чіткому визначенні цілей, окресленні клієнтської бази, розробці конкурентоспроможного продуктового ряду, обґрунтованому розрахунку тарифів та надійному гарантуванні вкладів. Використання нецінових методів залучення депозитів, таких як реклама, підвищення рівня обслуговування, розширення асортименту продуктів та створення онлайн-банкінгу, дозволяє банку формувати лояльність клієнтів та стимулювати приплив депозитних коштів.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Характеристика діяльності АТ КБ «Приватбанк»

АТ КБ «Приватбанк» є одним з найбільших та найвпливовіших банків в Україні, пропонує широкий спектр банківських послуг як для фізичних осіб, так і для корпоративних клієнтів. Організація відома своїми інноваційними підходами та використанням сучасних технологій для покращення обслуговування клієнтів.

Динаміка кількості відділень АТ КБ «Приватбанк» протягом 2019-2023 років демонструє стійку тенденцію до зменшення. У 2019 році банк мав 1928 відділень по всій території України, що свідчило про його широку присутність та доступність для клієнтів. Станом на 2023 рік показник становив 1132 одиниці, демонструючи подальше скорочення на 78 відділень у порівнянні з попереднім роком (рис. 2.1).

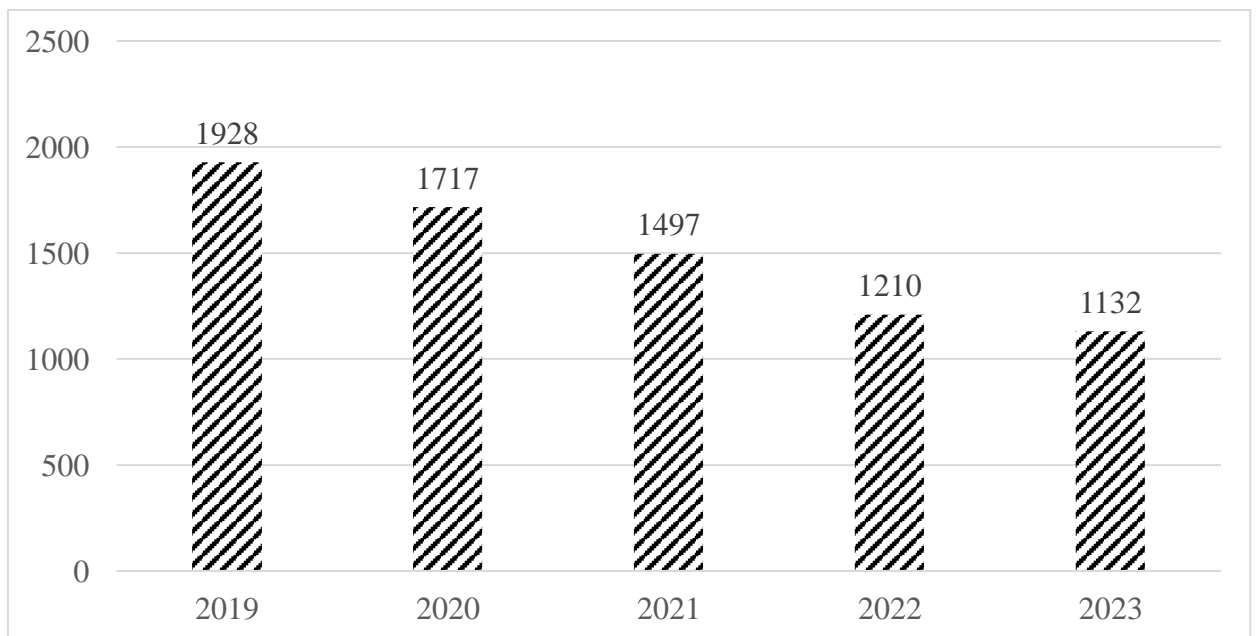

Рис. 2.1 Динаміка кількості відділень АТ КБ «Приватбанк» у 2019-2023 рр.,
одиниць

Джерело: складено автором на основі [14]

Стрімкий розвиток цифрових технологій та зростання популярності онлайн-банкінгу призвели до зміни поведінки споживачів та зменшення потреби у фізичних відділеннях. Клієнти все частіше надають перевагу дистанційному обслуговуванню та використанню мобільних додатків для здійснення банківських операцій.

Також оптимізація мережі відділень є частиною стратегії банку щодо підвищення ефективності та скорочення операційних витрат. Закриття менш завантажених або збиткових відділень дозволяє банку зосередити ресурси на розвитку найбільш перспективних напрямків та покращенні якості обслуговування клієнтів. Також причиною динаміки є військові фактори, які звузили внутрішній ринок України.

Незважаючи на зменшення кількості фізичних відділень АТ КБ «Приватбанк» продовжує залишатися одним з лідерів банківського сектору, активно розвиваючи онлайн-сервіси та впроваджуючи інноваційні рішення для задоволення потреб своїх клієнтів.

У контексті політики управління активами спостерігається стійка тенденція до зростання показників. Грошові кошти та їх еквіваленти демонструють значне збільшення, особливо у 2023 році, коли їх обсяг сягнув 79,6 млрд грн, що майже вдвічі перевищує показник 2022 року. Це свідчить про посилення ліквідності банку, проте надмірні вільні кошти знижують фактичний обсяг доходів банку (табл. 2.1).

Фінансові активи, що оцінюються через вартість через прибуток, показують постійне коливання. Зокрема, у 2020 році їх обсяг зріс до 100,7 млрд грн, а у 2023 році досяг 100,4 млрд грн. Кошти в інших банках демонструють стабільне зростання протягом аналізованого періоду. У 2019 році їх обсяг становив 17,8 млрд грн, а у 2023 році вже досяг 75,1 млрд грн.

Це вказує на активну співпрацю АТ КБ «Приватбанк» з іншими фінансовими установами та ефективне використання міжбанківського ринку для управління ліквідністю та розміщення тимчасово вільних коштів.

Динаміка активів АТ КБ «Приватбанк» у 2019-2023 рр., млрд грн.

Показники	Рік					Абсолютне відхилення, +, -	Відносне відхилення, %
	2019	2020	2021	2022	2023		
Грошові кошти та їх еквіваленти	28,6	27	28,1	40,6	79,6	51,0	178,49
Фінансові активи, оцінювані через вартість через прибуток	84,7	100,7	93,1	95,7	100,4	15,7	18,51
У т.ч. що рефінансуються НБУ	84,7	100,7	93,1	95,7	100,4	15,7	18,51
Кошти в інших банках	17,8	23,7	25,8	60,2	75,1	57,3	321,69
Кредити та заборгованість клієнтів	61	56,8	70,2	71,4	95,6	34,6	56,78
у тому числі резерви під знецінення кредитів та заборгованості юридичних осіб	-196,5	-164,9	-164,2	-170,6	-172,2	24,3	-12,38
Чисті активи, усього	314,1	386,9	407,3	549,7	686,6	372,5	118,60
Довідково: ОВДП	140,2	195,3	206,2	235,9	255,7	115,5	82,36

Джерело: складено автором на основі [11; 22; 23]

Кредити та заборгованість клієнтів також накопичувалися, зокрема у 2023 році обсяг кредитів та заборгованості клієнтів становив 95,6 млрд грн, що на 24,2 млрд грн більше, ніж у 2022 році. Це свідчить про активне кредитування банком як фізичних осіб, так і корпоративних клієнтів, що є важливим драйвером економічного розвитку.

Чисті активи АТ КБ «Приватбанк» показують стабільне зростання протягом 2019-2023 років. У 2019 році їх обсяг становив 314,1 млрд грн, а у 2023 році досяг 686,6 млрд грн, що більш ніж удвічі перевищує початковий показник. Це є свідченням ефективного управління активами банку та його здатності генерувати прибуток.

Окремо варто відзначити динаміку облігацій внутрішньої державної позики у портфелі АТ КБ «Приватбанк». Протягом аналізованого періоду обсяг ОВДП демонстрував стійке зростання, збільшившись з 140,2 млрд грн у

2019 році до 255,7 млрд грн у 2023 році, що вказує на активну участь банку у фінансуванні державного бюджету.

Загалом, динаміка активів АТ КБ «Приватбанк» свідчить про стабільний розвиток та зміцнення позицій банку на фінансовому ринку України. Зростання ключових показників, таких як грошові кошти, фінансові активи, кошти в інших банках та кредити клієнтам, демонструє ефективність діяльності банку та його здатність адаптуватися до мінливих умов ринку. Водночас, наявність резервів під знецінення кредитів та заборгованості юридичних осіб свідчить про виважений підхід банку до управління кредитними ризиками та забезпечення фінансової стійкості.

Таблиця 2.2

Динаміка джерел фінансування АТ КБ «Приватбанк»
у 2019-2023 рр., млрд грн.

Показники	Рік					Абсолютне відхилення, +, -	Відносне відхилення, %
	2019	2020	2021	2022	2023		
Статутний капітал	206,1	206,1	206,1	206,1	206,1	0,0	-0,02
Резервні та інші фонди банку	6,9	8,5	9,7	11,4	13,0	6,1	87,80
Резерви переоцінки	11,5	9,9	8,1	-3	10,4	-1,1	-9,28
Непокритий збиток	-169,9	-171,7	-157,2	-156,7	-144,6	25,3	-14,87
Усього власного капіталу	54,5	52,8	66,6	57,8	84,8	30,3	55,68
Усього зобов'язань	259,6	334,1	340,6	491,9	601,8	342,2	131,81

Джерело: складено автором на основі [11; 22; 23]

Динаміка джерел фінансування АТ КБ «Приватбанк» відображає поступове зміцнення фінансової позиції. Стабільний статутний капітал, зростання резервних та інших фондів, скорочення непокритого збитку та нарощення власного капіталу свідчать про покращення фінансової стійкості та платоспроможності банку. Водночас, значне зростання зобов'язань вказує на

активну діяльність банку щодо залучення коштів для фінансування своїх операцій та задоволення потреб клієнтів. Ці тенденції дозволяють зробити висновок про посилення ринкових позицій АТ КБ «Приватбанк» та його здатність ефективно функціонувати в умовах динамічного фінансового середовища (табл. 2.2).

Чистий процентний дохід демонструє стабільне зростання, збільшившись з 19,7 млрд грн у 2019 році до 59,6 млрд грн у 2023 році. Це свідчить про ефективність кредитної політики банку та його здатність генерувати значні доходи від надання кредитів та інвестування коштів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка фінансових результатів АТ КБ «Приватбанк»
у 2019-2023 рр., млрд грн.

Показники	Рік					Абсолютне відхилення, +, -	Відносне відхилення, %
	2019	2020	2021	2022	2023		
Чистий процентний дохід	19,7	21,6	29,3	39,9	59,6	39,9	202,64
Чистий комісійний дохід	18,2	18,8	23,2	20,4	24,4	6,2	34,28
Торговий результат	7,6	11,7	-3,4	9,5	13,8	6,2	81,00
Всього доходів	47,6	53,5	50,9	73,2	101,6	54,0	113,52
Адміністративні та інші операційні витрати	14,7	18,6	21,6	22,2	24,4	9,7	65,80
Всього витрат	15	29,2	15,9	38,6	28,9	13,9	92,48
Прибуток до оподаткування	32,6	24,3	35,1	34,7	72,8	40,2	123,21
Витрати на податок на прибуток	0	0	0	4,5	35,0	35,0	-
Прибуток/(збиток) після оподаткування	32,6	24,3	35,1	30,2	37,8	5,2	15,84

Джерело: складено автором на основі [11; 22; 23]

Прибуток після оподаткування АТ КБ «Приватбанк» демонструє позитивну динаміку, збільшившись з 32,6 млрд грн у 2019 році до 37,8 млрд

грн у 2023 році. Це свідчить про здатність банку створювати додану вартість та забезпечувати зростання вартості для акціонерів.

Загалом динаміка фінансових результатів АТ КБ «Приватбанк» свідчить про ефективність діяльності банку та його здатність нарощувати доходи та прибутки в умовах мінливого ринкового середовища. Зростання чистого процентного доходу, чистого комісійного доходу та позитивний торговий результат є ключовими драйверами фінансової успішності банку. Водночас, зростання адміністративних та інших операційних витрат вимагає ретельного контролю та оптимізації з метою підтримки ефективності діяльності. Загальна тенденція до зростання прибутку до оподаткування та прибутку після оподаткування свідчить про міцні ринкові позиції АТ КБ «Приватбанк» та його здатність генерувати вартість для акціонерів та інших стейкхолдерів.

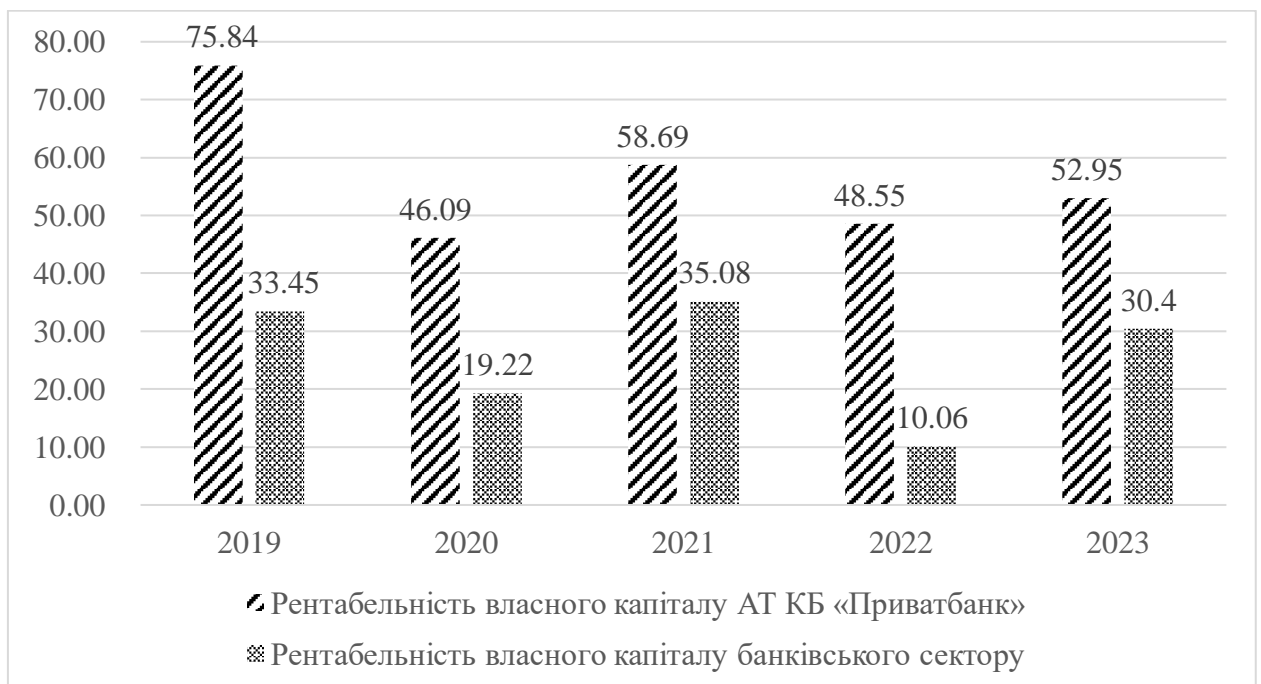

Рис. 2.2 Співставлення рентабельності власного капіталу АТ КБ «Приватбанк» з середніми по банківському ринку у 2019-2023 рр., % річних

Джерело: складено автором на основі [22; 25]

Співставлення рентабельності власного капіталу АТ КБ «Приватбанк» з середніми показниками по банківському ринку протягом 2019-2023 років

свідчить про виняткову ефективність діяльності досліджуваної організації та її здатність забезпечувати високу прибутковість для акціонерів. Навіть в умовах економічної нестабільності та викликів АТ КБ «Приватбанк» демонструє стійкість та спроможність генерувати значний прибуток на вкладений капітал.

Підводячи підсумок, зазначимо, що АТ КБ «Приватбанк» демонструє стабільне зростання ключових показників діяльності протягом 2019-2023 років, зокрема, збільшення чистих активів з 314,1 млрд грн до 686,6 млрд грн та зростання власного капіталу з 54,5 млрд грн до 84,8 млрд грн. Банк ефективно нарощує доходи, досягнувши 101,6 млрд грн у 2023 році, та підтримує високу рентабельність власного капіталу на рівні 52,95% річних, що значно перевищує середні показники по банківському ринку. Незважаючи на скорочення кількості відділень з 1928 до 1132 одиниць організація зберігає міцні позиції на ринку та залишається одним з лідерів банківського сектору.

2.2. Аналіз депозитних операцій АТ КБ «Приватбанк»

Динаміка загальної суми депозитів АТ КБ «Приватбанк» протягом 2019-2023 років демонструє стійку тенденцію до зростання. У 2019 році обсяг коштів клієнтів становив 231,4 млрд грн. Наступного року спостерігалось суттєве збільшення депозитного портфеля банку на 33,8%, сягнувши позначки в 309,5 млрд грн. Ця додатна динаміка збереглася й у 2021 році, коли загальна сума депозитів зросла до 321,7 млрд грн, що на 3,9% більше порівняно з попереднім роком (рис. 2.3).

Варто відзначити, що 2022 рік став періодом найбільш стрімкого нарощення депозитної бази АТ КБ «Приватбанк». Обсяг коштів клієнтів підскочив на 44,5% і досяг рекордного значення в 464,9 млрд грн. Цей вражаючий приріст свідчить про високий рівень довіри вкладників до банку

та ефективність його депозитної політики, що зумовлено його перебуванням у державній власності.

У 2023 році позитивний тренд продовжився, хоча темпи зростання дещо сповільнилися. Станом на кінець року загальна сума депозитів становила 549,7 млрд грн, що на 18,2% перевищує показник попереднього року.

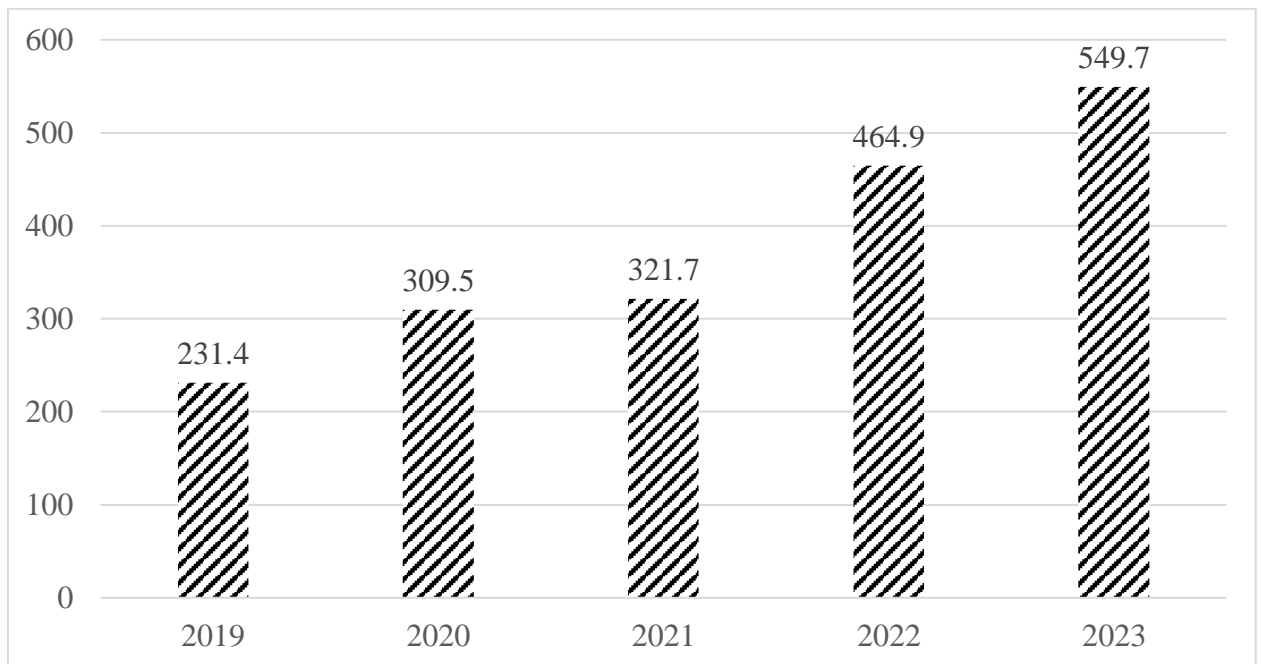

Рис. 2.3 Динаміка загальної суми депозитів АТ КБ «Приватбанк» у 2019-2023 рр., млрд грн.

Джерело: складено автором на основі [11]

Протягом усього досліджуваного періоду проявляється стабільне зростання обох складових депозитного портфеля банку. У 2019 році обсяг коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ становив 50,2 млрд грн, тоді як кошти фізичних осіб сягали 181,0 млрд грн. Наступного року спостерігалось суттєве збільшення депозитів організацій на 67,7%, досягнувши позначки в 84,2 млрд грн. Водночас, кошти фізичних осіб зросли на 24,3% і склали 225,0 млрд грн. (рис. 2.4).

У 2021 році темпи приросту депозитів організацій дещо сповільнилися, проте залишалися на високому рівні.

Обсяг коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ збільшився на 13,0% порівняно з попереднім роком і досяг 95,1 млрд грн. Натомість динаміка депозитів фізичних осіб була менш вираженою, показавши зростання лише на 0,6% до 226,4 млрд грн. Проте вже наступного року ситуація кардинально змінилася. У 2022 році депозити організацій зросли на 37,0% і сягнули 130,3 млрд грн, тоді як кошти фізичних осіб продемонстрували вражаючий приріст на 47,5%, досягнувши 333,9 млрд грн.

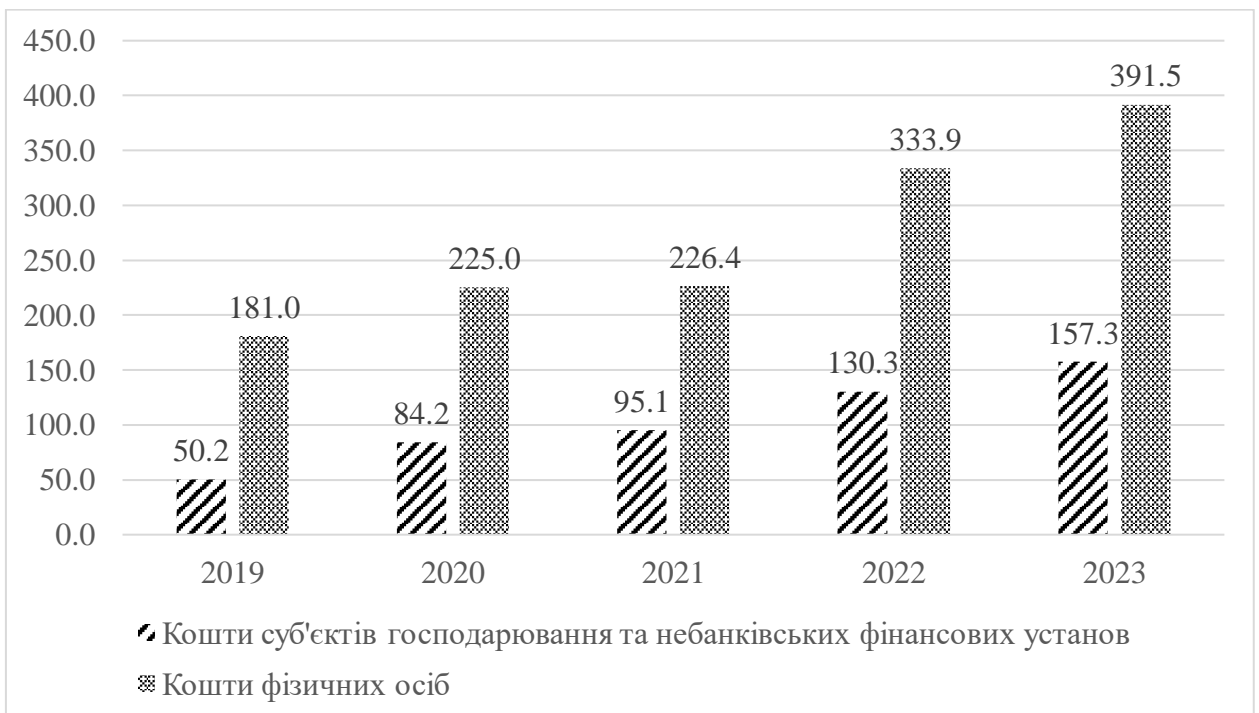

Рис. 2.4 Динаміка депозитів організацій та фізичних осіб АТ КБ

«Приватбанк» у 2019-2023 рр., млрд грн.

Джерело: складено автором на основі [11]

2023 рік характеризувався продовженням позитивного тренду в динаміці депозитів обох категорій клієнтів АТ КБ «Приватбанк». Обсяг коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ зріс на 20,7% порівняно з попереднім роком і становив 157,3 млрд грн. Водночас, депозити фізичних осіб збільшилися на 17,3%, сягнувши рекордної позначки в 391,5 млрд грн. Тобто загалом є конкурентоспроможним у обох сегментах депозитного портфелю.

Аналізуючи динаміку депозитів у розрізі типу АТ КБ «Приватбанк» протягом 2019-2023 років можна спостерігати суттєві зміни в структурі депозитного портфеля банку. У 2019 році обсяг строкових депозитів становив 110,2 млрд грн, тоді як депозити на вимогу сягали 121,2 млрд грн, незначно переважаючи за обсягом. Починаючи з 2020 року спостерігається значне підвищення акценту саме на депозитах на вимогу, в той час як частка і сума другого типу знижується (рис. 2.5).

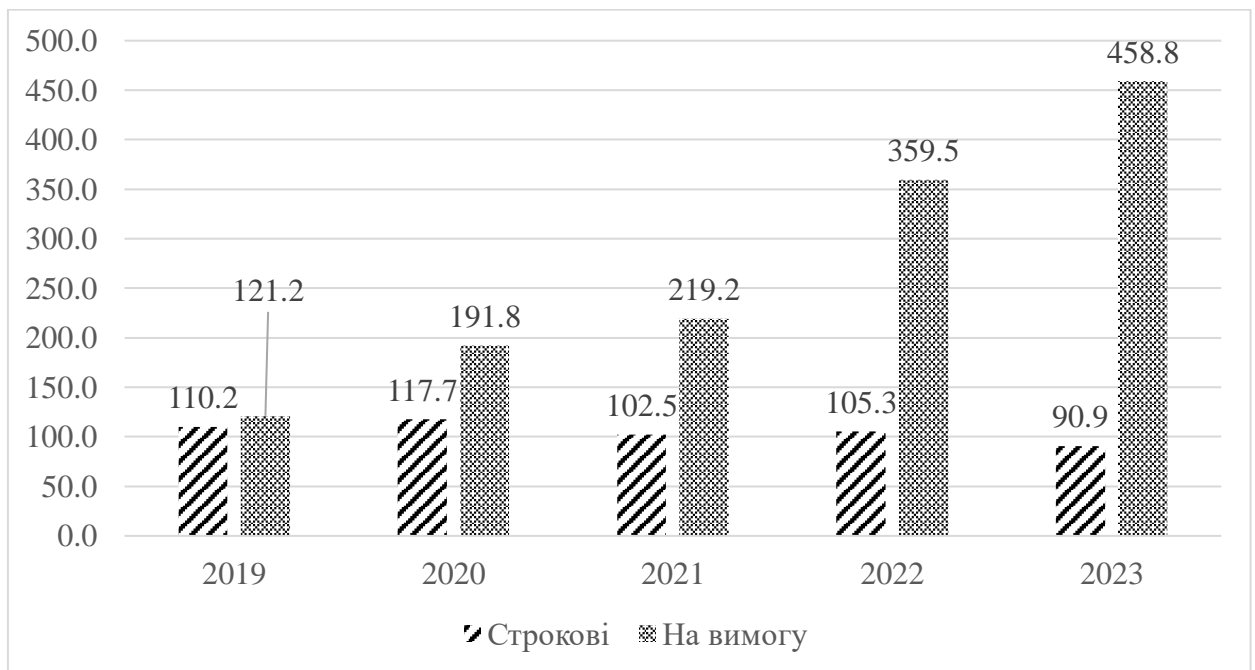

Рис. 2.5 Динаміка депозитів у розрізі типу АТ КБ «Приватбанк» у 2019-2023 рр., млрд грн.

Джерело: складено автором на основі [11]

2023 рік характеризувався продовженням домінування депозитів на вимогу в структурі депозитного портфеля АТ КБ «Приватбанк». Їх обсяг зріс на 27,6% порівняно з попереднім роком і сягнув вражаючих 458,8 млрд грн. Водночас, строкові депозити продемонстрували зниження на 13,7% до 90,9 млрд грн, що є найнижчим показником за весь аналізований період. Така динаміка вказує на те, що клієнти банку віддають перевагу депозитам з

можливістю швидкого доступу до коштів, не зв'язуючи себе довгостроковими зобов'язаннями.

Лева частка депозитного портфеля банку припадає на кошти фізичних осіб, які становлять 71,40%. Така висока концентрація депозитів населення несе в собі певні ризики для банку. По-перше, залежність від настроїв та поведінки роздрібних клієнтів може призвести до значних коливань обсягу депозитної бази в разі зміни економічної ситуації або довіри до банківської системи. По-друге, фізичні особи, як правило, надають перевагу депозитам на вимогу або короткостроковим вкладам, що обмежує можливості банку щодо довгострокового планування та управління ліквідністю (рис. 2.6).

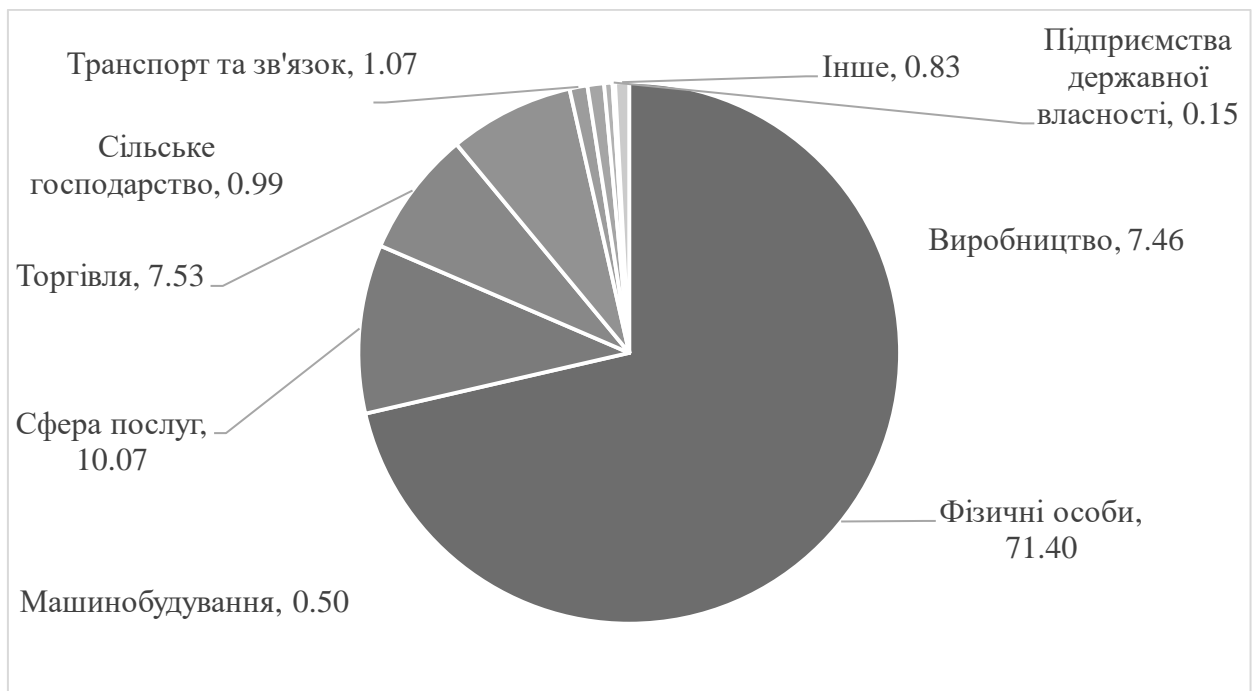

Рис. 2.6 Структура депозитів АТ КБ «Приватбанк» у 2019-2023 рр., %

Джерело: складено автором на основі [4]

Незважаючи на збільшення депозитного портфелю, сума процентних витрат скорочується, що вказує на ефективне управління процентними зобов'язаннями в межах відносин з клієнтами по формуванню ними депозитів (рис. 2.7).

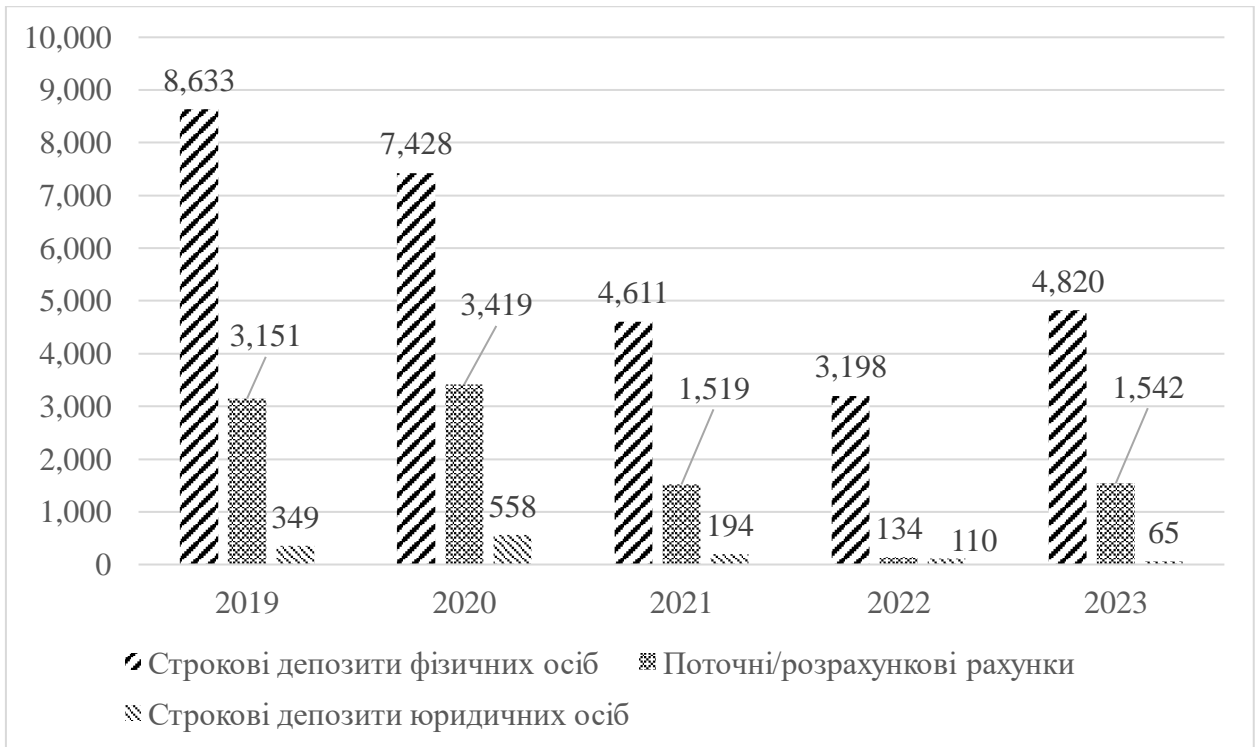

Рис. 2.7 Процентні витрати АТ КБ «Приватбанк» у 2019-2023 рр., млрд грн.

Джерело: складено автором на основі [4]

Підсумовуючи, зазначимо, що в процесі оцінки депозитних операцій АТ КБ «Приватбанк» визначено такі аспекти:

- надано характеристику діяльності АТ КБ «Приватбанк». Організація демонструє позитивну динаміку розвитку впродовж 2019-2023 років, про що свідчить зростання чистих активів більш ніж удвічі до 686,6 млрд грн та збільшення власного капіталу до 84,8 млрд грн у 2023 році. Банк успішно генерує доходи, які сягнули 101,6 млрд грн у 2023 році, та забезпечує високу рентабельність власного капіталу на рівні 52,95% річних, що суттєво перевищує середні показники по банківському сектору. Попри оптимізацію мережі відділень з 1928 до 1132 одиниць АТ КБ «Приватбанк» зберігає провідні позиції на ринку та залишається одним з найбільших банків України;
- проаналізовано депозитні операції АТ КБ «Приватбанк». Протягом 2019-2023 років кредитна організація демонструвала стабільне зростання депозитного портфеля, який збільшився на 137,6% і досяг 549,7 млрд грн. Банк успішно нарощував депозитну базу як за рахунок коштів фізичних осіб, які

зросли на 116,3%, так і за рахунок депозитів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ, які збільшилися на 213,5%. Структура депозитного портфеля зазнала суттєвих змін, зокрема, частка строкових депозитів знизилася з 47,7% у 2019 році до 16,5% у 2023 році, тоді як частка депозитів на вимогу зросла з 52,3% до 83,5% відповідно.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

3.1. Проблеми роботи банків по залученню депозитів в сучасних умовах

У сучасних умовах банківська система України стикається з низкою викликів у процесі залучення депозитів, що суттєво впливає на її стабільність та ефективність функціонування. Одним із ключових факторів, який негативно позначається на довірі населення до банків, є макроекономічна нестабільність у країні. Девальвація національної валюти, інфляційні процеси та загальна непередбачуваність економічної ситуації змушують потенційних вкладників із обережністю ставитися до розміщення своїх заощаджень на депозитних рахунках (рис. 3.1).

Податкове навантаження на доходи від депозитів є ще однією проблемою, яка стримує залучення коштів населення до банківської системи. Високі ставки оподаткування депозитних доходів, особливо в порівнянні з нульовими ставками для облігацій внутрішньої державної позики, створюють нерівні умови на ринку інвестиційних інструментів. Це спонукає потенційних вкладників шукати альтернативні, більш вигідні з податкової точки зору варіанти розміщення своїх заощаджень.

Банки також зіштовхуються з посиленням конкуренції з боку альтернативних інвестиційних інструментів, зокрема криптоактивів. Стрімкий розвиток технологій та популяризація цифрових валют привертають увагу інвесторів, які прагнуть диверсифікувати свої портфелі та отримати потенційно вищі прибутки.

Слід зазначити, що в умовах економічної нестабільності та військового конфлікту на сході України, банки зіштовхуються з підвищеними ризиками, пов'язаними з можливістю дострокового вилучення депозитів.

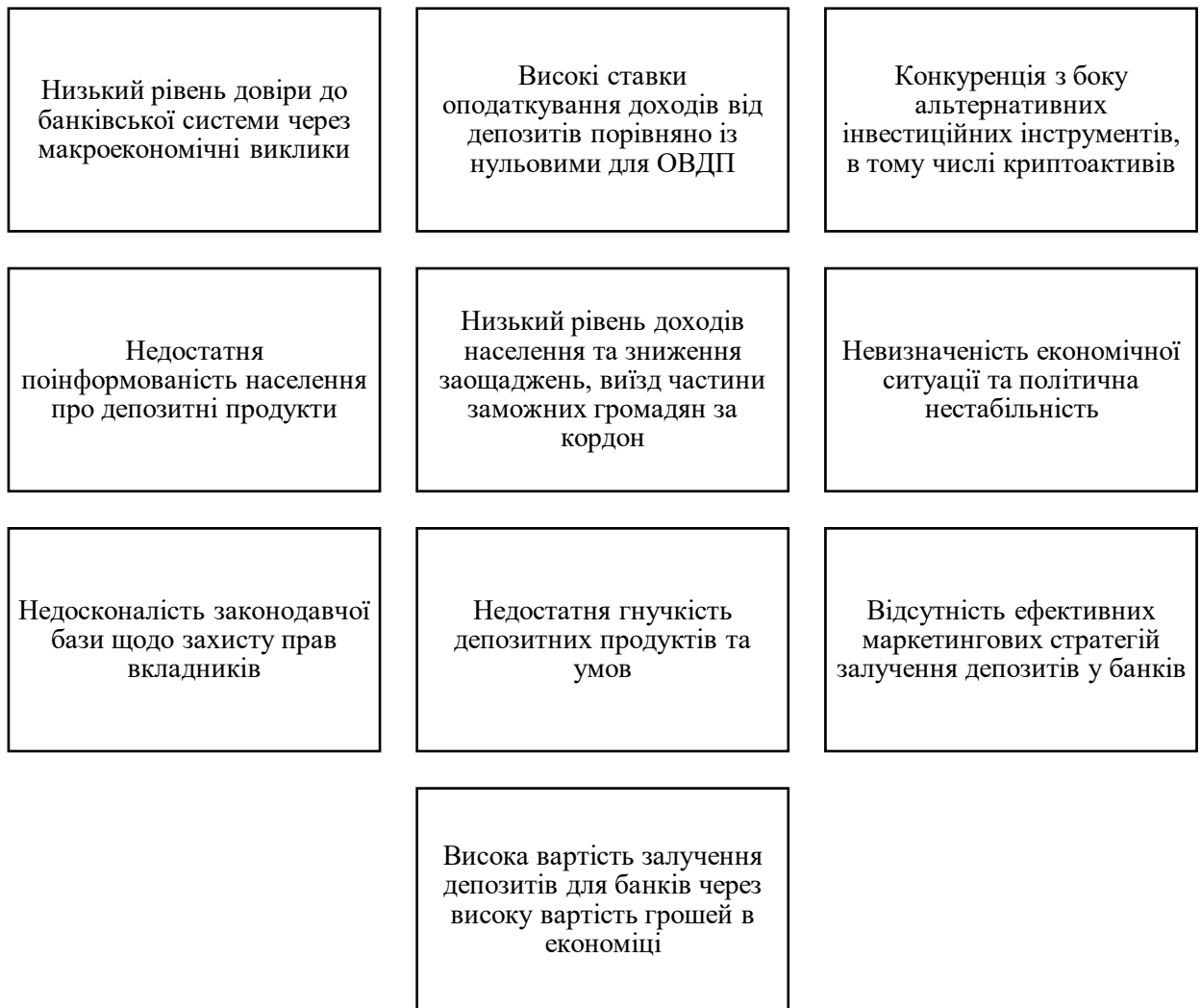

Рис. 3.1 Актуальні проблеми роботи банків по залученню депозитів в сучасних умовах

Джерело: складено автором на основі [18, с.170; 16, с.47; 13, с.13; 42, с.23]

Це створює додатковий тиск на ліквідність банківських установ та вимагає розробки ефективних стратегій управління ризиками.

Водночас, необхідність підтримки достатнього рівня капіталізації та виконання регуляторних вимог обмежує можливості банків щодо пропозиції більш привабливих умов за депозитами.

Недостатня поінформованість населення про депозитні продукти перешкоджає ефективному залученню коштів банками. В умовах швидкого розвитку фінансових технологій та зміни споживчих переваг банки повинні приділяти особливу увагу маркетинговим комунікаціям.

Низький рівень доходів населення та зниження заощаджень є ще одним фактором, який негативно впливає на залучення депозитів банками. Економічна криза, спричинена військовим конфліктом на сході України, призвела до скорочення реальних доходів громадян та змусила багатьох використовувати свої заощадження для покриття поточних витрат. Крім того, виїзд частини заможних громадян за кордон у пошуках стабільності та кращих економічних перспектив зменшує потенційну базу вкладників для українських банків.

Для подолання вищезазначених проблем, банки повинні зосередити свої зусилля на підвищенні фінансової грамотності населення, розробці інноваційних депозитних продуктів та покращенні якості обслуговування клієнтів. Активне використання цифрових каналів комунікації, таких як соціальні мережі та мобільні додатки, може допомогти банкам ефективніше доносити інформацію про депозитні продукти до потенційних вкладників. Крім того, впровадження програм лояльності, персоналізованих пропозицій та гнучких умов депозитів може стимулювати залучення коштів навіть в умовах економічної нестабільності.

Недостатня гнучкість депозитних продуктів та умов також є суттєвою перешкодою для ефективного залучення коштів населення банками. В умовах мінливого економічного середовища та зміни споживчих переваг банки повинні пропонувати більш персоналізовані та адаптивні депозитні продукти.

Висока вартість залучення депозитів для банків через високу вартість грошей в економіці є додатковим викликом, який впливає на здатність банків пропонувати привабливі умови за депозитами. В умовах економічної нестабільності та високих ризиків банки змушені підтримувати достатній рівень ліквідності та платоспроможності, що вимагає залучення коштів за вищими ставками. Це, в свою чергу, обмежує можливості банків щодо пропозиції конкурентних відсоткових ставок за депозитами та знижує їх привабливість для потенційних вкладників.

Для вирішення вищезазначених проблем, необхідно вжити комплексних заходів на державному та галузевому рівнях. Банки повинні зосередити свої зусилля на розробці інноваційних та гнучких депозитних продуктів, які відповідають потребам та очікуванням клієнтів. Активне використання цифрових технологій, персоналізація пропозицій та покращення якості обслуговування можуть стати ефективними інструментами залучення депозитів в сучасних умовах.

Водночас, банки повинні приділяти особливу увагу розробці та реалізації раціональних маркетингових стратегій. Проведення освітніх кампаній, використання соціальних медіа та цифрових каналів комунікації, а також налагодження партнерських відносин з іншими учасниками ринку можуть допомогти банкам підвищити обізнаність населення про депозитні продукти та залучити нових вкладників.

Підводячи підсумок, зазначимо, що банківська система України стикається з низкою проблем у процесі залучення депозитів, зокрема, низьким рівнем довіри до банків через макроекономічні виклики, високими ставками оподаткування доходів від депозитів порівняно з ОВДП, конкуренцією з боку альтернативних інвестиційних інструментів, недостатньою поінформованістю населення про депозитні продукти, зниженням доходів та заощаджень громадян, невизначеністю економічної та політичної ситуації, недосконалістю законодавчої бази щодо захисту прав вкладників, недостатньою гнучкістю депозитних продуктів, відсутністю ефективних маркетингових стратегій та високою вартістю залучення депозитів через високу вартість грошей в економіці. Для подолання цих викликів необхідно забезпечити стабільність економічного та політичного середовища, удосконалити систему захисту прав вкладників, підвищити привабливість та гнучкість депозитних продуктів, розробити ефективні маркетингові стратегії та оптимізувати процеси управління ліквідністю банків, що вимагає консолідації зусиль державних органів, банківського сектору та інших зацікавлених сторін.

3.2. Шляхи вдосконалення депозитної політики АТ КБ «Приватбанк»

Визначивши особливості функціонування досліджуваної організації слід запропонувати можливості повного розкриття фінансового потенціалу банку для максимізації прибутку.

Слід звернути увагу, що прибутковість державних цінних паперів залишається на високому рівні. У 2022 році безризикова ставка сягнула пікового значення в 19,5% річних, що пояснюється економічною нестабільністю та підвищеним попитом на безпечні інвестиційні інструменти. Незважаючи на певне зниження в 2023 році до 14,95%, дохідність ОВДП все ще перевищує показники попередніх років, коли вона коливалася в діапазоні 10,5-11,75% (рис. 3.2).

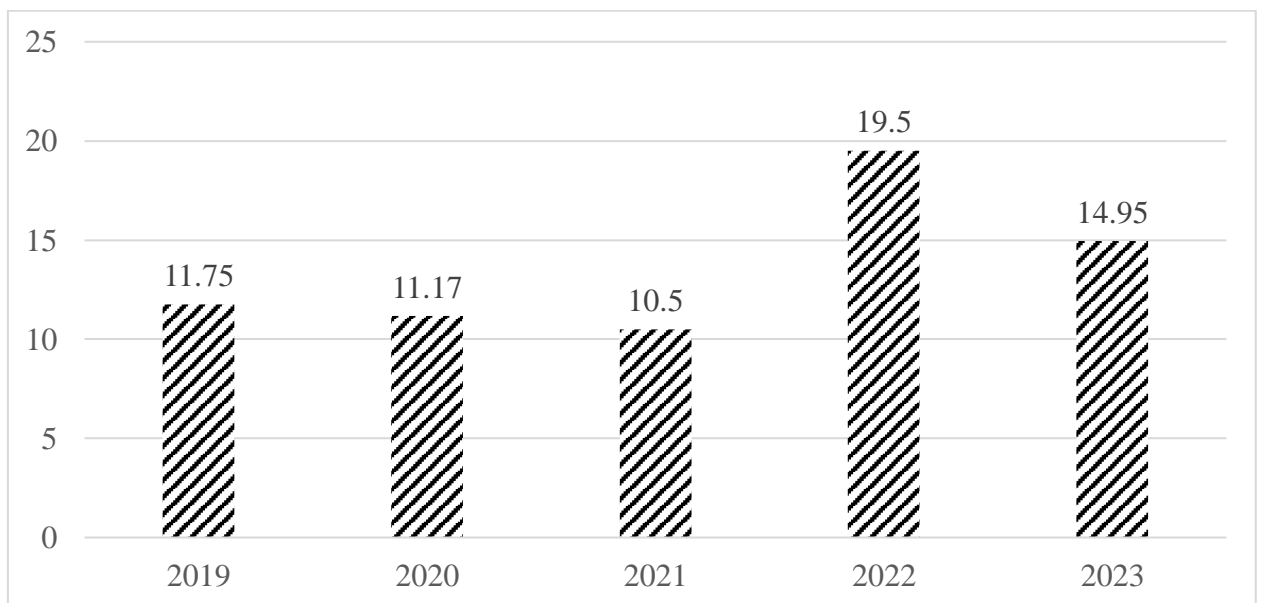

Рис. 3.2 Динаміка дохідності ОВДП у 2019-2023 рр., % річних

Джерело: складено автором на основі [28]

Водночас оцінка середньозваженої вартості депозитів АТ КБ «Приватбанк» (табл. 3.1) свідчить про відносно низьку ціну, яку банк сплачує за залучені кошти. У 2022 році середня вартість депозитів становила лише 1,32%, що пояснюється значною часткою поточних і розрахункових рахунків,

за якими банк не нараховував відсотки. Строкові депозити юридичних і фізичних осіб мали вартість 5% і 6% відповідно, що також є порівняно низьким рівнем (табл. 3.1).

Таблиця 3.1.

Оцінка середньозваженої вартості депозитів АТ КБ «Приватбанк»

Елементи депозитного портфелю	2022		2023	
	Вартість, %	Сума, млрд грн.	Вартість, %	Сума, млрд грн.
Поточні/розрахункові рахунки	0	359,55	1	458,83
Строкові депозити юридичних осіб	5	14,21	4	12,70
Строкові депозити фізичних осіб	6	90,51	13	77,31
Середнє	1,32	-	2,76	-

Джерело: складено автором на основі [40]

У 2023 році спостерігається незначне зростання середньозваженої вартості депозитів до 2,76%. Це пов'язано з підвищенням ставок за поточними та розрахунковими рахунками до 1%, а також зі збільшенням вартості строкових депозитів фізичних осіб до 13%. Проте, навіть за таких умов, середня ціна депозитів залишається суттєво нижчою за дохідність ОВДП.

Враховуючи вищезазначені факти, можна стверджувати, що наразі існує значний потенціал для вдосконалення депозитної політики АТ КБ «Приватбанк». Одним із перспективних напрямків є нарощування депозитного портфелю шляхом пропозиції більш привабливих умов для вкладників. Залучені кошти можуть бути ефективно використані для інвестування в державні боргові зобов'язання, що дозволить банку отримувати стабільний дохід за мінімального ризику.

Для ефективного вдосконалення депозитної політики АТ КБ «Приватбанк» необхідно враховувати вплив рівня відсоткових ставок на обсяг залучених коштів. Аналіз еластичності суми депозитів відносно розміру

середньої ставки за депозитами дозволяє оцінити чутливість вкладників до змін у дохідності депозитних продуктів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2.

Оцінка еластичності суми депозиту в залежності від розміру середньої ставки за депозитами

Показник	2022	2023
Середня дохідність депозитів у гривні, %	1,32	2,76
Розмір депозитів клієнтів на поточному рахунку, млрд грн.търюрюрлюрюо	464,26	548,84
ΔQ	-	11,69
ΔP	-	25,14
Еластичність депозиту в залежності від ставки	-	0,465

Джерело: складено автором на основі [40]

Згідно з наведеними даними у 2022 році середня дохідність депозитів у гривні становила 1,32%, а розмір депозитів клієнтів на поточному рахунку сягав 464,26 млрд грн. У 2023 році спостерігалось зростання середньої ставки до 2,76%, що супроводжувалось збільшенням обсягу депозитів до 548,84 млрд грн.

Для розрахунку еластичності депозиту відносно ставки використовуються показники приросту обсягу депозитів (ΔQ) та зміни середньої ставки (ΔP). У даному випадку, ΔQ становить 11,69, що відображає відсоткове зростання суми депозитів у 2023 році порівняно з 2022 роком. Водночас, ΔP дорівнює 25,14, що показує відсоткове збільшення середньої ставки за аналогічний період.

Результат розрахунку еластичності депозиту в залежності від ставки становить 0,465. Це означає, що при зростанні середньої ставки за депозитами на 1% (саме на 1%, а не процентний пункт), обсяг залучених коштів збільшується на 0,465%. Такий показник еластичності свідчить про відносно низьку чутливість вкладників до змін у дохідності депозитів.

Навіть незначне збільшення середньої ставки за депозитами може стимулювати приплив нових вкладників і утримання існуючих клієнтів. Тому АТ КБ «Приватбанк» доцільно проводити зважену політику щодо встановлення відсоткових ставок, враховуючи ринкові тенденції та очікування клієнтів. Окрім оптимізації цінових параметрів депозитних продуктів банку слід зосередитися на підвищенні якості обслуговування та розширенні спектру послуг для вкладників. Це може включати впровадження інноваційних технологій, персоналізацію пропозицій, удосконалення дистанційних каналів обслуговування тощо. Такий комплексний підхід дозволить підвищити лояльність клієнтів і залучити нових вкладників, незалежно від рівня відсоткових ставок.

Дані у таблиці 3.3 дозволяють визначити оптимальний рівень підвищення ставки за депозитами, який забезпечить максимізацію фінансового доходу АТ КБ «Приватбанк». Розглянуті сценарії передбачають поступове збільшення депозитної ставки від 1% до 13% з відповідним розрахунком приросту депозитів, додаткового фінансового доходу від інвестування залучених коштів в ОВДП, додаткових фінансових витрат і чистого економічного ефекту.

Порівняльний аналіз різних варіантів свідчить, що найбільш оптимальним є сценарій 6, який передбачає підвищення середньої ставки за депозитами на 6 процентних пунктів. За таких умов, відносний приріст ставки становитиме 217,41%, що призведе до збільшення обсягу депозитів на 1193,24 млн грн. Інвестування цих додаткових коштів в ОВДП дозволить банку отримати фінансовий дохід у розмірі 178,39 млн грн.

Водночас, підвищення процентних ставок за депозитами спричинить зростання фінансових витрат банку на 104,52 млн грн. Проте, навіть з урахуванням цих додаткових витрат, чистий економічний ефект від реалізації сценарію 6 становитиме 73,86 млн грн., що є найвищим показником серед усіх розглянутих варіантів.

Визначення оптимального рівня підвищення ставки за депозитами для
максимізації фінансового доходу банку

Показник	Додаткове збільшення депозитної ставки, п. п.	Відносний приріст ставки, %	Поточна сума депозитів, млн грн.	Приріст депозитів, млн грн.	Додатковий фінансовий дохід від інвестування цих коштів в ОВДП, млн грн.	Додаткові фінансові витрати від збільшення процентних ставок, млн грн.	Чистий економічний ефект, млн грн.
Сценарій 1	1	36,23	548,84	198,87	29,73	7,48	22,25
Сценарій 2	2	72,47	548,84	397,75	59,46	18,93	40,53
Сценарій 3	3	108,70	548,84	596,62	89,19	34,36	54,83
Сценарій 4	4	144,94	548,84	795,49	118,93	53,77	65,15
Сценарій 5	5	181,17	548,84	994,36	148,66	77,16	71,50
Сценарій 6	6	217,41	548,84	1193,24	178,39	104,52	73,86
Сценарій 7	7	253,64	548,84	1392,11	208,12	135,87	72,25
Сценарій 8	8	289,88	548,84	1590,98	237,85	171,19	66,67
Сценарій 9	9	326,11	548,84	1789,86	267,58	210,48	57,10
Сценарій 10	10	362,35	548,84	1988,73	297,32	253,76	43,56
Сценарій 11	11	398,58	548,84	2187,60	327,05	301,01	26,04
Сценарій 12	12	434,82	548,84	2386,48	356,78	352,24	4,54
Сценарій 13	13	471,05	548,84	2585,35	386,51	407,44	-20,94

Джерело: складено автором

Важливо зазначити, що вибір інших альтернативних сценаріїв може призвести до менш ефективних результатів.

Зокрема, надмірне підвищення депозитних ставок (сценарії 7-13) хоча й забезпечує більший приріст депозитів, проте супроводжується значним

зростанням фінансових витрат, що негативно впливає на чистий економічний ефект. У сценарії 13 додаткові фінансові витрати навіть перевищують додатковий фінансовий дохід, що призводить до від'ємного значення чистого економічного ефекту.

Підсумовуючи, зазначимо, що в процесі обґрунтування напрямів вдосконалення депозитних операцій банківських установ сформульовано певні рекомендації.

Виділено проблеми роботи банків по залученню депозитів в сучасних умовах. Українські банки зіштовхуються з численними перешкодами в процесі залучення депозитів, серед яких варто виділити:

- низький рівень довіри до банківської системи, зумовлений макроекономічними викликами;
- високе податкове навантаження на доходи від депозитів у порівнянні з ОВДП;
- конкуренцію з боку альтернативних інвестиційних інструментів;
- недостатню обізнаність населення щодо депозитних продуктів;
- зниження доходів та заощаджень громадян;
- невизначеність економічної та політичної ситуації;
- недосконалість законодавчої бази стосовно захисту прав вкладників;
- обмежену гнучкість депозитних продуктів;
- брак ефективних маркетингових стратегій;
- висока вартість залучення депозитів через суттєву вартість грошей в економіці.

Також запропоновано шляхи вдосконалення депозитної політики АТ КБ «Приватбанк». Для вдосконалення депозитної політики АТ КБ «Приватбанк» доцільно збільшити середню ставку за депозитами на 6 процентних пунктів, що забезпечить приріст депозитів на 1193,24 млн грн. Інвестування цих коштів в ОВДП дозволить отримати додатковий фінансовий дохід у розмірі 178,39 млн грн., а чистий економічний ефект складе 73,86 млн грн.

Такий підхід є оптимальним, оскільки враховує потребу в залученні додаткових коштів і необхідність контролю фінансових витрат.

ВИСНОВКИ

В процесі вивчення теоретичних та практичних аспектів управління банківськими ризиками в контексті депозитних операцій сформульовано такі висновки та рекомендації:

1. Розкрито економічну сутність та значення депозитних операцій банків. Депозитні операції банків є операціями із залучення тимчасово вільних коштів від фізичних та юридичних осіб на певних умовах, що передбачають повернення цих коштів та виплату відсотків за їх користування. Серед ознак депозитних операцій виділяють договірний характер відносин, платність, строковість, поворотність, документальне оформлення, можливість дострокового вилучення коштів, обов'язковість повернення коштів у повному обсязі, наявність мінімальної суми вкладу, розміщення коштів на рахунках банку та нарахування ПДФО на нараховані проценти. Значення депозитних операцій полягає у їх ролі у формуванні ресурсної бази банків, забезпеченні ліквідності та платоспроможності, отриманні прибутку, розширенні клієнтської бази, диверсифікації джерел фінансування, підтримці стабільності банківської системи та сприянні розвитку економіки через кредитування та інвестування.

2. Охарактеризовано організацію депозитної політики банківських установ, яка вимагає належного інформаційного, кадрового, законодавчого та технологічного забезпечення. Банк повинен володіти актуальною інформацією про ринкові тенденції, інвестувати в розвиток персоналу, дотримуватися регуляторних вимог та впроваджувати сучасні технологічні рішення. Нецінові методи залучення депозитів, такі як реклама, підвищення якості обслуговування, розширення асортименту продуктів, надання додаткових послуг та розвиток онлайн-банкінгу, є ефективними інструментами підвищення лояльності клієнтів та стимулювання припливу депозитних коштів.

3. Надано характеристику діяльності АТ КБ «Приватбанк». Ця кредитна організація демонструє стійке зростання основних фінансових показників протягом 2019-2023 років, зокрема, збільшення чистих активів до 686,6 млрд грн та нарощення власного капіталу до 84,8 млрд грн у 2023 році. Банк ефективно генерує доходи, які досягли 101,6 млрд грн у 2023 році, та підтримує високу рентабельність власного капіталу на рівні 52,95% річних, що значно перевищує середні показники по банківському ринку. Незважаючи на оптимізацію мережі відділень з 1928 до 1132 одиниць АТ КБ «Приватбанк» зберігає стабільні позиції на ринку та залишається одним з провідних банків України.

4. Проаналізовано депозитні операції АТ КБ «Приватбанк». АТ КБ «Приватбанк» протягом 2019-2023 років демонструвало стабільне зростання депозитного портфеля, збільшивши його на 137,6% до 549,7 млрд грн, при цьому нарощуючи кошти фізичних осіб на 116,3% та депозити суб'єктів господарювання і небанківських фінансових установ на 213,5%. Структура депозитів зазнала значних змін: частка строкових вкладів зменшилася з 47,7% у 2019 році до 16,5% у 2023 році, натомість частка депозитів на вимогу зросла з 52,3% до 83,5%. Банк продемонстрував ефективність своєї депозитної політики, залучаючи та утримуючи кошти клієнтів, адаптуючись до мінливих ринкових умов та потреб вкладників.

5. Виділено проблеми роботи банків по залученню депозитів в сучасних умовах. Банківський сектор України стикається з низкою труднощів у процесі залучення депозитів, до яких належать низький рівень довіри до банків, спричинений макроекономічними викликами, високі ставки оподаткування доходів від депозитів порівняно з ОВДП, конкуренція з боку альтернативних інвестиційних інструментів, недостатня поінформованість населення про депозитні продукти, зниження доходів та заощаджень громадян, невизначеність економічної та політичної ситуації, недосконалість законодавчої бази щодо захисту прав вкладників, недостатня гнучкість

депозитних продуктів, відсутність ефективних маркетингових стратегій та висока вартість залучення депозитів через значну вартість грошей в економіці.

6. Запропоновано шляхи вдосконалення депозитної політики АТ КБ «Приватбанк». Аналіз еластичності суми депозитів відносно розміру середньої ставки за депозитами показав, що при зростанні середньої ставки на 1%, обсяг залучених коштів збільшується на 0,465%. Враховуючи цей показник, АТ КБ «Приватбанк» може збільшити середню ставку за депозитами на 6 процентних пункти, що призведе до приросту депозитів на 1193,24 млн грн. і дозволить отримати чистий економічний ефект у розмірі 73,86 млн грн. при інвестуванні залучених коштів в ОВДП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк О. В., Квасницька Р. С., Аналіз результатів реалізації депозитної політики банку. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика*. 2021. С.33-35.
2. Вдовенко Л. О. Депозитна політика банку як основа забезпечення стійкості та надійності ресурсної бази. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 27. С.278-284.
3. Горбатюк О., Нікольчук Ю. М., Роль депозитної політики в управлінні фінансовими ресурсами банку. *VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти»*. 2022. С.167-169.
4. Група «ПриватБанк». Річний звіт. URL: <https://static.privatbank.ua/files/Konsolidovanyu+richnyu+zvit+za+2023.pdf> (дата перегляду: 28.05.2024).
5. Дік Ю., Єрмошкіна О., Роль депозитної політики в управлінні ресурсами комерційного банку. *Молодь: наука та інновації : матеріали X Міжнародної науково-технічної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених*. 2022. С.384-385.
6. Доходи та витрати банків України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Inc_Exp_Banks_2024-05-01.xlsx (дата перегляду: 28.05.2024).
7. Еш С. М. Депозитна політика банків та інструменти її реалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 17. С. 135-138
8. Жовтун Є. В., Теоретичні аспекти депозитної політики банків. *Облік і фінанси*. 2016. № 3. С. 77-83
9. Заславська О. І., Оцінка ефективності депозитної політики АТ КБ «Приватбанк». *Приазовський економічний вісник*. 2020. №1/18. С.239-243.

10. Зверук Л., Інноваційні підходи до удосконалення депозитної політики банків. *Topical issues of society development in the turbulence conditions*. 2020. С.194-201.
11. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/aggregation_2023-05-01.xlsx (дата перегляду: 28.05.2024).
12. Значення пруденційних нормативів в цілому по системі. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Ratios_Banks_2024-05-01.xlsx (дата перегляду: 28.05.2024).
13. Качула С. В., Лисяк Л. В., Кредитна та депозитна поведінка домогосподарств в Україні як складова забезпечення їх фінансової стійкості. *Агросвіт*. 2023. №16. С.11-19.
14. Кількість структурних підрозділів банків (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Kil_pidr_2024-04-01.xlsx (дата перегляду: 28.05.2024).
15. Король Н. С., Напрями депозитної політики банків на сучасному етапі. *Матеріали I Всеукраїнської конференції «Боголібські читання»*. 2020. С.81-83.
16. Кушнір Ю. О., Фрадинський О. А., Сутність та роль депозитної політики в банківській діяльності. *Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених*. 2023. С.46-49.
17. Мартенс А.А., Деркач Н.О., Депозитна політика як базовий елемент фондування комерційного банку. *Освіта і наука: сучасні тренди*. 2018. С. 140-150.
18. Матвійчук Н. М., Теслюк С. А., Звірко А. О., Сучасна депозитна політика банків України як складова системи управління пасивами. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. №35. С.168-174.
19. Мельничук Н. Ю., Ковальчук С. С., Депозитна діяльність банківських установ у контексті формування їхньої ресурсної бази. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №1 (67). С.163-167.

20. Облікова політика. URL: https://static.privatbank.ua/files/acpbua/Separate%20UKR_PB%202016.pdf (дата перегляду: 28.05.2024).
21. Облікова ставка Національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish> (дата перегляду: 28.05.2024).
22. Оборотно-сальдовий баланс банків (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/OSB_bank_2023-05-01.xlsx (дата перегляду: 28.05.2024).
23. Оборотно-сальдовий баланс. URL: https://static.privatbank.ua/files/Оборотно-сальдовий%20баланс%20банку%20АТ%20КБ%20ПРИВАТБАНК%20за%20с-таном%20на%2001.05.2023.pdf?_gl=1*goqril*_ga*MTU4NDQxMjM1OS4xNjg1MDIzMDIz*_ga_C7N2L9YCSQ9*MTY4NjA4MjIwMy42LjEuMTY4NjA4MzM1Ny42MC4wLjA (дата перегляду: 28.05.2024).
24. Окрема проміжна скорочена фінансова звітність ПриватБанку за три місяці, що закінчились 31 березня 2024 року. URL: <https://static.privatbank.ua/files/Okrema+promizhna+skorochena+finansova+zvitnist%CA%B9+PryvatBanku+za+try+misyatsi,+shcho+zakinchylsya+31+bereznya+2024+roku.pdf> (дата перегляду: 28.05.2024).
25. Основні показники діяльності банків України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Indicators_Banks_2023-08-01.xlsx (дата перегляду: 28.05.2024).
26. Осташ С. В., Депозитна політика комерційного банку та шляхи її модернізації. *VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти»*. 2022. С.185-188.
27. Отисько Я. С., Зборовська О. М., Формування та реалізація дієвої депозитної політики банку. *Редакційна колегія*. С.285-286.
28. Первинний ринок ОВДП. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primary-ovdp-chart> (дата перегляду: 28.05.2024).

29. Подплетній В., Депозитна політика банків України та її вплив на ефективність залучення депозитних ресурсів. *Наука–виробництво*. 2021. С.85.
30. Попова Л. М., Линьова В. Д., Теоретичні основи депозитної політики банків. *Матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінанси: теорія і практика»*. 2021. С.203-205.
31. Приватбанк. URL: <https://privatbank.ua/> (дата перегляду: 28.05.2024).
32. Приступа Л., Стахурська А., Організаційно-економічне забезпечення депозитної політики банків в Україні. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. №4. С.88-99.
33. Процентні ставки банків за строковими депозитами фізичних осіб. URL: https://bank.gov.ua/files/Inter_r_term_dep.xlsx (дата перегляду: 28.05.2024).
34. Процентні ставки за кредитами та депозитами. Цінні папери резидентів. Індекс ПФТС. URL: https://bank.gov.ua/files/4-Financial_markets.xlsx (дата перегляду: 28.05.2024).
35. Процентні ставки рефінансування банків Національним банком України. URL: https://bank.gov.ua/files/Inter_r_ref.xls (дата перегляду: 28.05.2024).
36. Сенищ П. М., Механізм формування депозитної політики банку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 5. Том 2. С.242-247
37. Стахурська А. А., Приступа Л. А., Концептуальні засади сучасної депозитної політики вітчизняних банківських установ. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика*. 2022. С.54-56.
38. Столярчук О., Коваленко Д. І., Особливості формування депозитної політики комерційного банку. *Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації*. 2020. С.141-142.

39. Толочко В. М., Русіна Ю. О., Особливості формування депозитної політики комерційного банку. *Домінанти соціально-економічного розвитку України в умовах інноваційного типу прогресу*. 2020. С.285-288.
40. Фінансова звітність. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата перегляду: 28.05.2024).
41. Фостяк В., Депозитна політика банків України в умовах пандемії. *Інтеграція України в європейський і світовий фінансовий простір: збірник тез XVI Міжнародної науково-практичної конференції*. 2021. С.98-103.
42. Balaniuk M. V., Аналіз депозитної та кредитної політики комерційних банків України. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering*. 2020. №2.90. С.22-31.